

DÜNAMISZ
AZAZ A SZERETET „HATALOM NÉLKÜL” HATALMA
KELEMEN DIDÁK ATYA ÉLETÉBEN¹

DOBOS MARIANNE

Ó, Uram, te hivatásom kiemelkedő rangjánál fogva a hitre hívtál meg, hogy a világnak, pompájának és hiábavalóságainak ellentmondjak a keresztségben mégis azt akartad, hogy rangom annyi pompája és hiábavalósága között maradjak. Őrizz meg engem azok csábításaitól, amik engem körülvesznek. Jó ugyanis hozzád ragaszkodnom, aki jóságának és irgalmának mindezzel adója vagyok. [...]

Jézusom, téged Jeruzsálem Hozsanna-kiáltásával fogadott és három nap múlva köpések, ütések és gyalázások között megfeszítésre hurcolt, védse lelkembe az emberek állhatatlanságát, hogy azokat, amikkel most illetnek engem, azzal a lélekkel fogadjam, amellyel te akkor a neked szóló kiáltásokat fogadtad.

*(II. Rákóczi Ferenc:
Köszereplés és díszünnepség alkalmával)²*

* * *

Mit horgászod a szeleket?

Azért, ha keresztény vagy, ha Krisztusnál okosabb nem akarsz lenni, mit kapsz e világon? Miért jársz az árnyék után? Mit horgászod a szeleket? Krisztus gazdag lévén, váltságunkért s tanításunkért szegénnyé lett; te szegény férgecske lévén, gazdagságot kívánsz? Ő királyok királya lévén, nem hívságos pompával mint más fejedelmek, méne Jeruzsálembe, hanem egy terh hordozó nőstény számaron mégyen, azt sem drága kövek s tündöklő szerszámok, hanem az apostolok foltos köntösi ékesítik, és így mind siralmával, mind alázatos járásával oktatni akar minket, hogy ne higyjünk a világ incselkedésinek.

Kelemen Didák³

---

¹ A tanulmány szövege megegyezik a konferencián elhangzott előadással.

² *Archivum Rakocianum*, 1994.

A dinamis szó összes jelentésárnyalatát a dinamai „-hatni, -hetni”, képesnek lenni ige jelentéséből lehet levezetni.

Ha a szó alapjelentését megértjük, a többi a kontextus, a szöveggörnyezet adja. Kissé magyartalanul nevezhetjük „tehetésnek”, és mert amivel tenni lehet, az a képesség az erő, így képességnek, erőnek is nevezhető.

Mint erő, ha testé, akkor fizikai erő, ha a szóé, akkor kifejező erő, ha a léleké, akkor lelki erő.

A bibliában az „erő megnyilvánulása” csoda, vagy csodatevő erő.

Tehát, nézzük először mint képességet, lehetőséget. A dűnamiszt filozófiai fogalomként Arisztotelész alkalmazza „lehetőség” értelemben, az „energeia” (valóság) ellentétéként.

Isteni lehetőség és a valóságos energia között feszülő híd a dűnamisz.

A ma energiának nevezett mennyiséget Leibnitz „eleven erőnek” nevezte az energia kifejezést használva rá. Leibnitz munkásságáig a teológia egyik alapproblémája volt a szó meghatározása.

Ami az ember számára jövő, az az Isten számára jelen. Az Isteni elgondolás az örök jelenben és az emberi szabad akarat azonban sajnos ütközhet, és ütközik is, ahogyan ezt már ősszűleink példája is megmutatta.

Nicolaus Cusanusnál – sírját ősszel látogattuk meg a San Pietro in Vincoliban – lehetséges az, ami Istenben örök és valós, benne a lenni tudás egyenlő a valóságéval (posse=esse).

A dűnamis, mint arisztoteleszi filozófiai terminus egy szubsztancia a megvalósult, valóságos, működő voltának kifejezésére. Fogalmi ellentéte a lehetőség és a képesség. Az energia (ténylegesség), és a dűnamisz (lehetőség) latinul potencia alapfeszültsége jelenti a létezést, a dolgok egyáltalán való működését. A középkori skolasztikában az aktus/potencia fogalom pár vált használatossá.

Szent Tamás szerint egy véges létező lényegét (essenciáját) mint lehetőséget kell érteni, tehát mint egy neki megfelelő lét (esse) megvalósulását.

A lehetőség ontológiai értelemben a valóság illetve a szükségszerűség ellentéte, logikai értelemben az, ami ellentmondás nélkül elgondolható. A lehetőség filozófiai fogalma tehát Arisztotelész munkásságában alakult ki, aki reális gondolati és logikai lehetőséget különböztetett meg. A reális lehetőség lehet aktív, ill. passzív (a még nem létező, ill. a szükségszerűvel szemben álló).

A gondolati lehetőség nem a dolgokban, hanem a lélekben rejlik.

Ezen a ponton meghatározó kontextusra térek ki, Szent Pál apostol 2Kor 12, 9 sorát idézve: az én erőm (dynamis) erőtlenségben (által) (astheneia) teljeseedik ki.

Megváltónk ereje így folytatódik két évezrede az apostolokban, majd az olyan szentéletű férfiakban és nőkben, mint amilyen Kelemen Didák atya is volt,

³ Kelemen Didák: *Buza fejek*. Kassa, 1729. (Minden idézet ebből a műből való.)

akik a lehetőség és a valóság között feszülő aranyhíd pontifexei, hídverői, Urunk Jézus tanítványai az évszázadokon át: a majd, ha felmagasztalnak a kereszten, én mindenkit magamhoz vonzok, Út, Igazság és Élet követői.

Bocsánat, ha most először, nem Didák atyától, de a Kassai Passióból (Szabó István /1695-1753/) prédikációjából idézek.

„Méltán kiáltott szűz Magdolna, méltán kívánta jajgatással bétölteni a földnek kerekességét Seraficus Szent Ferenc, mert noha Krisztus engedelmes volt menyeyi szent Atyjának mindhalálig, noha kívánva kiáltozott a világért meghalni, noha a szeretetnek kemény és fájdalmas munkája alá készakarva adta magát, mindazonáltal: cum clamare valido, et lachrimis, erős kiáltással és sírással végezte életét a keresztfán. Arra való nézve kőnél keményebb a szíve, aki szánakodásra és fájdalomra nem indul, és ha lehetséges, szeméinek forrásit csorgo könnyhullatásokra nem nyítja.”

Az említett szűz Magdolna, Magdolna de Pazzi, aki a szenvedő Krisztus képével kezében kívánta világgá kiáltani: „o amor”, „o amor”. Az a szeretet, amely az Isten Fián is győzedelmeskedett: a „triumphat de Deo amor”.

Aranyszájú Szent Jánost idézi, így ugyanis: „nem volna semmi egyéb hátra az halálnál, maga az halál futa tőle, tartózkodék és késedelmeskedék, nem akarván az Isten Fiának életét mindannyi kínlódás és gyötrelmi között is eloltani, arra való nézve szembe szökék véle a szeretet, és nem engedé azt a dicsőséget az halálnak, hogy ő venne rajta győzedelmet. Kiált az halált kívánó Krisztus: Pater! In manus tuas commendo Spiritum meum. Atyám! Imé elérkezett az idő, és meg nem halhatok, mors refugit, mors moratur; késedelmeskedik, sőt fut és távozik tőlem a halál, de fortis, ut mors dilectio, erős a szeretet mint a halál. Azokáért, amit az halál végbe nem vihet, vagy végbe nem akar vinni, végezze a szeretet: In manus tuas commendo Spiritum meum. Kezeidbe ajánlom lelkemet, és haljak meg, inclinatio capite tradidit Spiritum, és lehajtván fejét kiadá lelkét. Úgy van, kedves keresztényim, nem az én elmémnek leleménye és találmánya ez, hanem az Írás tanítása Bölcsességek könyvének 3. részében: Iustorum animae in manu Dei sunt, et non tanget eos tormentum mortis. Az igazak lelkei Isten kezében vannak, s nem illeti azokat az halál gyötrelme. Nem az halálnak, hanem a szeretetnek szorongatási és gyötrelmi miatt kívánkozott Krisztus meghalni és lelkét szerelmes Atyjának kezébe letenni. Igaz vala Krisztus és megfeddhetetlen, ártatlanságában töltvén egész életét, nem érezheté az halálnak gyötrelmét, hanem a szeretet, minekutána külső tagjain kemény írását végezte, belső részeibe vette magát, és kivált a szívét, mely principium vitae naturalis, eredete és kezdete a természet szerént való életnek, környékezte meg és emésztette.

Akkor mindjárt kezdé, nem kétlem, Krisztus mondani Jeremiás prófétával könyvének 20. részében: Factus est in corde meo Quasi ignis exaestuans, claususque in ossibus meis, et defeci, ferre non sustinens: Lőn az én szívemben, mint az égő és csontjai közé reszketetett tűz, és ellankadék el nem tűrhetvén. És

Dávid királlyal: *Rugiebam prae gemitu cordis mei, ugyan ordítok vala szívemnek fohászkodása miatt. Ah, irgalmatlan szeretet! Age, quod agis, cseleked amit cselekszel: Quod facis, fac cito, és vidd végbe hamar munkádod, ne szorongasd, ne gyötörd tovább az ártatlant.*”

Kelemen Didák atya (második) nagypénteki prédikációját pedig az egyik legszakavatottabb irodalomtörténész, Lukácsy Sándor a magyar próza ünnepének nevezi.

„Kelemen Didák prédikációjának hangneme a magas *cé* tartománya. – Ahogyan azt a *Keresztények, sírjátok* című kötetében írja. – Lépten-nyomon felkiáltásokkal szakítja meg az epikus előadást. Vagy részvételre szólítja fel az eget és a föld lakóit. ’Oh angyalok, rettenjete meg!’; ’Oh medvék, oh párducok, oroszlánnyok’ (álljatok bosszút); ’Oh menny, föld, angyalok, sírjátok!’ – vagy magukat a szereplőket szólogatja: ’Oh én szerelmem, drága Jézusom!’; ’Oh szeretetnek tékozló fia!’; külön-külön Krisztus tagjait: ’Oh szentséges lábak!’; a helyszínt: ’Oh áldott Kálvária!’ a felkiáltás szidalom is lehet: ’Te Júdás, hogy merészelted ezt cselekedni?...ah gonosz nyelv! ah büdös száj! oh szemtelen orca!’ Ezek a felkiáltások Úgy kísérik a cselekményt, mint a kórus a görög drámát.’

Az atya remek dramaturgiai képességeit pedig így bizonyítja: „[...] ez úgy működik, mint egy forgó színpad, de úgy is mondhatjuk, hogy a szónok terelgeti helyszínről helyszínre a dráma nézőit, hallgatóit. ’Jöjj ide te is, keresztény lélek, nézzed ezt a szomorú processiójárást, gyászos pompát, miképpen édes Megváltód egyik bírótul másikhoz kötözve vitetik...’ ’Menjünk a pitvarba, ahol Péter melegszik a tűznél...’ Fordítsuk már szemünket a szomorú Anyára...’ ’Lássuk immár Urunk Jézusnak szörnyű állapotját...’ ’De lássuk mit mívelnek a zsidók...’ Lássuk immár mint ment a szomorú processzió a Kálváriához...’ ’forduljunk immár a szomorú Anyához, aki nagy keserűséggel a kereszt alatt áll vala...”

Illusztrálom ezt Didák atyától vett, elsősorban ma is szinte nekünk szóló idézetekkel. Nézzük, hogyan tagadja meg Péter a Mestert, mielőtt a kakas harmadszor megszólal, és *mi*:

Krisztust meg ne tagadjuk

De minek előtte ez a siralmas éjszaka elmúljék, menjünk a pitvarba, ahol Péter melegszik a tűznél, meglátjátok, hogy nem úgy beszél most Péter mint az előbb, hogy ha meg kell is halni, meg nem tagadja, hanem átkozni kezdé magát s esküdni, hogy nem tudja az embert akiről kérdezik. Megszólítja itt Sz. Ágoston Pétert, s azt kérdi: Mond meg nékem, Péter, hogy oly megvetett, alávaló ember-e ez, hogy nem isméred, és nem társalkodtál vele? Ismérted-e akkor, mikor megvallottad, hogy Te vagy az Istennek Fia? Nemde, nem ismérted-e akkor, mikor azt monda néked, és a te atyádfiának, Andrásnak a Galileai tenger mellett: Jöjjetek, és emberek halászává teszlek titeket? Ily hamar kiment-e elmédből, elfelejtkeztél-e arról, akinek a Thábor hegyén sz. színe változását látván gyönyörűségítőül meggyőzöttetvén azt mondád:

Uram, jó nekünk itt lennünk? Jusson eszedbe, Péter? hogy ez az az ember, aki nyújtja a kezét, hogy el ne merülj a vizekben. Ezekről, és több jótéteményeiről elfelejtkeztél, hogy azt mered mondani, nem tudom ezt az embert. OH, hatalmas Isten! megrettenek, ha Sz. Péter esetit meggondolom, mert én teljes vagyok külső és belső kevélységgel, s nem csak magamat tartom jónak, hanem másoktól is kívánok jónak tartatni. Ha másokat látok bűnbe esni, nem győzöm eléggé ítélni, és meg sem gondolom, hogy én is belé eshetem. Azért kérlek, hogy életemben, úgy halálomkor, a kísértettől meg ne győztessem. Azért méltó, hogy mindenütt óva járjunk, tudván, hogy cserépedényben nagy kincset hordozunk és arra teljes tehetségünkkel igyekezünk, hogy Krisztust meg ne tagadjuk, minthogy cselekedettel megtagadja őt, valaki bűnben hever.

Vagy mint Pilátus, mi sem arra figyelünk, mit mond Isten, hanem már akár egészen kis dolgokban is csak az érdekel:

mit mondanak az emberek?

Oh, én édes Istenem, hányszor követtem én Pilátust ebben, hogy az embereknek kedveskedvén, tégedet megharagítottalak; egy kis haszonért vagy böcsület kívánásáért nem irtóztam hazudni, mást gyaláznai, hamisan esküdni, és téged, örök kincset elveszteni és örök gyötrelmet azzal magamnak szerzeni.

Oh, emberi tekintet! de nagy hóhéra vagy te a szegény lelkeknek, mily sokan vesznek el ezekért a szókért: Quid dicent homines? mit mondanak az emberek? ha templomban isteni szolgálaton jelen lévén térdeimre állok, kezemet egybefogom, másokkal haszontalan trécsélést, nevetést nem indítok. Mit mondanak az emberek? ha valamely ellenkező szót békével elszenvedek, annál inkább, ha megüt valaki, s vissza nem ütöm; ha a Krisztus parancsolata szerint a rosszért jóval fizetek, a bosszúért bosszút nem állok? Mit mondanak az emberek? mikor vendégségekben vagy egyéb gyülekezetekben másokat gyaláznak, hírükben, nevükben mocskolnak, ha én ezen nem örvendek, én is a szót nem szaporítom, hasonlóképpen nem gyalázom, hanem inkább megfeddem a rágalmazót? Mit mondanak az emberek? ha az egy igaz üdvözítő Apostoli Római Sz. Hitre megtérek, kin kívül üdvösségemet meg nem nyerhetem, mert sine Fide impossibile est placere DEO (Heb. 11,6), igaz hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni. Mit mondanak az emberek? barátjuk tovább nem lesznek, kedvükből kiesem; azért, hogysen az embereknek ne tetsszenek, inkább megvetem a Krisztust.

Ezt cselekszik a Pilátus tanítványi; sokan is vannak, kik hogy az embereknek tetsszenek, kiesnek annak kedvükből, aki az emberekért emberré lett. S vajon, miért te, aki ezt annyiszor hányod-veted elmédben, hogyha ezt cselekszem vagy nem cselekszem: Mit mondanak az emberek? Miért nem mondod? hogyha ezt cselekszem, amit nem kellene cselekednem, végbe nem viszem, mit mondanak a menyegyeriek? mit az én őrzőangyalom? mit mond az Angyalok Királynéja? mit mond a

Krisztus? mit mond az Isten? mit a földön az igazak? az egekben a boldogult lelkék? mit mondanak akkor, mikor végső verítékeddel izzadsz? mikor utolsó szükségben lésszel? mikor mindenektől elhagyattatol? Senki nem segíthet, hanem csak az egyedül, akit az emberek tekintetéért megvetettél, az egy élő Isten! Mit mondanak akkor, ezt kell meggondolnod, s Pilátussal az emberek kedvéért a te jó édes Istenedet meg ne bántsad. Ne kövesd Pilátust, aki hogy császár haragját elkerülje, a zsidók barátságát megtartsa, a Krisztust halálra ítéli. Így szokott lenni, amelyik bíró örül az ajándéknak és félelemtől viseltetik, igazat nem ítélhet; nem kell a bírónak azzal gondolni, mit mondanak öfelőle az emberek? hanem azt kell szemé előtt viselni, mint léssen Isten előtt ítélete.

A Szentséges Szűz és Jézus párbeszéde egyetlen evangéliumban sem olvasható, de, hogy valahogyan ilyenképpen készítette fel, vigasztalta édesanyját kegyes Megváltónk, az nagyon valószínű:

fordítsuk szemünket a szomorú Anyára

Fordítsuk már szemeinket a szomorú Anyára, a Boldogságos Szűz Máriára, kinek midőn megjelentette volna az édes Jézus, hogy immár szenvedésinek elközelített ideje s kevés ideig lehet véle, megkérde a szentséges Szűz, kicsodás halált akarna szenvedni? Azt mondá az áldott Jézus: Én édes Anyám, látod-e az én testemet, melyet tetőled vettem, azt mind tagonként elkínózzák.

Oh, Istennek szent angyali! mondjátok meg ti, minémű fájdalmat érzett a szentséges Szűz ezeket hallván, s mily keserves jajgatással siratá Sz. Fiát, és a nagy bánat szívét elfogván, leesék a földre, mint egy holt; csak nézi vala Sz. Fiát, de sok ideig nem szólhata. Midőn pedig annyira magához jött vala, hogy a szót megérthetné, nagy édességgel megölelé az édes Jézus, és felemelvén, kegyesen Sz. Anyját vigasztalá és harmadnap múlva dicsőséges feltámadásával biztatá, melyet látván a Sz. Szűz, valamennyire erőt vőn és Urunk Jézussal kezde szólni:

Oh, emberi nemzetnek Megváltója! Oh, mennyek, földnek alkotója! Oh, én édes szülöttem! mily édes vala a mi nyájasságunk! Oh, lelkemnek egyetlenegy reménysége! mily keserves nékem tőled elválásom: de nincs mit tennem, azért légyen a te Sz. Atyádnak akarata. Hálát adok néked, hogy engem nyavalyás szolgáló leányodat választottál magadnak anyául, s tőlem felvetted a testet, kiben akarod megváltani az emberi nemzetet. Hálát adok néked, édes Megváltóm és én édes Istenem, hogy nagy édesen vigasztaltál a te szavaiddal s jelenléteddel. Azért, én Uram Istenem, adjad a te szolgáló leányodra a te isteni áldásodat, minekelőtte elválsz tőlem, én édes Fiam.

Megrázó képekkel rajzolja meg, közben mélyen fájlalja, hogy az emberek kemény szíve mindezen nem indul meg, hogyan történt:

Isten Fiának keserves szenvedése

Oh, kemény szívem, mikor epedsz meg bánatodban, ha akkor nem bánkódol, mikor a te Istened így szenved éretted, kit látván a kemény kősziklák, noha nem érettük szenvedett Urunk, megrepedezének; mi pedig, kikért vérét ontotta, mint a kövek meg nem indulunk szenvedésin. Látták az egek az Isten Fiának keserves szenvedését, s kínjainak iszonyúságát, s nem tűrhették tovább, hanem mint a jámbor szolgák urok halálán fényes ruhájukat leteszik, s szomorú feketébe öltöznek, úgy a nap és hold az égi csillagokkal egyetemben megvonák fényességüket és az egész földet szörnyű sötétségbe öltöztetvén, befedezék a Krisztus mezítelen testét. Oh, angyalok, lássátok ti is a csudáknak csudáját, miképpen az istenség két lator között függ a kereszt gyalázatos akasztófáján, és aki legnagyobb böcsületre méltó, legalábbvalónak tartatik. Járulj ide te is, én lelkem! ismérdd meg, hogy por és sár vagy, ne kívánj tovább nagy böcsültetni. Oh, legalázatosabb drága Jézusom! adj oly malasztot, hogy mindeneknél bűnösebbnek tartsam magam, és másoktól is kívánjak annak tartatni! Ne engedd, édes Jézusom! hogy valaki tiszteljen, mert semmi tiszteletre méltó nem vagyok, hanem inkább mindenektől megutáltassam, rossznak tartassam. Mert ugyanis teljes vagyok gonosz kívánsággal, állhatatlansággal; és valami számon és szívemből kijön, merő bűn és hamisság. Kérlek azért téged, szerelmes Jézusom! azon szeretetért, kivel a kereszten a két lator között függöttél, adj kegyelmet, hogy állhatatos legyek, s örvendezzek, midőn az emberektől megvetetem.

És így vezet tovább a szenvedés történetén. A leírás igazolja, hogy szinte szeme előtt zajlik, jelen idejű a passió, melynek az oka is jelen idejű a prédikációban: „*Oh Uram! én vagyok, aki vétkeztem, én vagyok, aki loptam, tolvajkodtam, sok gonoszt cselekedtem... Oh átkozott bűnök! melyekért ennyit kellett szenvednie az ártatlan Krisztusnak...*”

Együttszenvedésre, de legalább is belátásra hívja hallgatóit:

Jöjj ide, oh ájtatos lélek! tekintsd meg a te sebes-véres völegényedet, mint áll anyaszült mezítelen, mint lefüggesztette szemérmes szűz szemeit...

Mert az Úrnak együttérző emberektől elhagyatottan, főként az olyan hálátlanoktól is, akikkel személy szerint annyi jót tett, magára hagyottan, magányosan kell szenvednie, az azóta is kiszámíthatatlan emberiség akkor odasereglett részvétlen tömegében. Őket kérdezzeti a prédikátor: „*Hol vagytok ti ötezer férfiak, kiket öt kenyérrel és két hallal megelégtített?*” „*Te százados, kinek szolgáját meggyógyította Jézus, te zsinagóga fejedelme, kinek leányát feltámasztotta Jézus, és te Nicodeme és te Lázár, hová vontátok magatokat?*”

Ha a mai hívő belép a nyírbátori templomba, és ott szemlélődik Krisztus szenvedésén, nem igen tudja, hogy az Kelemen Didák atya örökérvényű prédikáci-

ójának térbe fogalmazása, a faragott Krucsay-oltárban. Abban a házában Istennek ugyanis minden az ő tervei alapján készült. Mint minden alapítása, ez is ajándék Istennek, a „nagyot” és „szépet” bátorságából. Templomokat és iskolákat, minden faluba templomot, és minden harmadikba iskolát akart az Isten dicsőségére, a felebarát szeretetére a kétségbeejtő állapotban lévő haza felélesztésére. Minden munkának, építkezésnek a semmiből kezdett neki. Merészen, de erős bizalommal az ima hatalmában. Abban sohasem csalódott. Jöttek a bőkezű főúri adományok, melyek mindig akkor érkeztek, kérve, kéretlenül, amikor a legnagyobb volt a szükség.

S ha felgyújtották a templomot, kezdte előlről, újra. Átimádkozott, átelmélkedett éjszakákon át, szeme előtt látta Krisztus szenvedését, oltárba álmódta azt. Betlehemben, a városon kívül született Jézus, Jeruzsálemben a városon kívül feszítették meg, haláláig azon munkálkodott a fáradhatatlan szerzetes, hogy Isten Fia hajlék nélkül ne maradjon. De legyen hajléka, ne csak a templomban, de az atya missziós tevékenysége kapcsán az emberszívekben is. Hegyeket mozgató hittel élt, mert tudta: *„noha mindenütt kő vagy on a jóságos cselekedet ajtaja előtt, mindazonáltal elfordítja az Angyal, az Isten malasztja, mert azt írja Sz. Pál: Mindent megcselekedhetünk az által, aki minket megerősít.”*

Megrendítő élmény, akárhányszor is rácsodálkozhatunk életében a *megcselekedést* biztosító *megerősítésre*. Számomra most újra friss az élmény. A konferenciánkra készülve Bogdan Adamczyk atyával két hete jártunk, és imádkoztunk Nyírbátorban.

Isten szolgálja, a 325 éve született és 300 éve pappá szentelt szerzetes élete arra is bizonyíték, hogy mennyire meghatározó és igazolható az életszentség felé haladó ember útján az az igazság, amit Szent János evangéliumában így olvashatunk:

„Az igazi világosság,
Mely minden embert megvilágosít,
A világba jött.
A világban volt,
A világ ő általa lett,
Mégsem ismerte föl őt a világ.
Tulajdonába jött,
De övéi nem fogadták be.
Mindannak azonban, aki befogadta,
Hatalmat adott, hogy Isten fiává legyen,
Annak, aki hisz őbenne.”

De milyen is ez a hatalom? Pontosan olyan, mint a megtestesült Szeretet szeretének *hatalom nélküli hatalma*. Melynek az attribútumai: a jászolbölcső, a lavór a lábmosás alázatához és a kereszt. Azoknak pedig akik befogadták, ebből a

hatalmából, a *szereket hatalom nélküli hatalmából* adott. A világtörténelemben az ember hatalomszeretetével szemben látszólag vesztesre álló, valójában mégis mindig győzedelmes hatalom ez a *hatalom nélküli hatalom*, mely a dünamisz által működik. Az utóbbi kétezzer évben Isten erejével, a dinamikus, „*lelkes*” emberek, az igazi mártírok és forradalmárok, a nemzetmentők a szentek voltak.

Fegyvertáruk a *hatalom nélküli hatalom*, melyből néhányat gondoljunk át:

A szelidség hatalma Iz. 40 10-11 szerint: „Íme Isten az Úr, eljön hatalommal, karja mindent uralma alá vet. Győzelmének jutalma halad a nyomában, előtte meg a győzelmi jelvények.

Mint a pásztor, úgy legelteti nyáját, karjára veszi bárányait, az ölében hordozza őket, és nagy gonddal vezeti az anyajuhokat.”

Vagy ugyanez, ahogyan Mt.12,19-21-ben olvasható: „nem vitatkozik, s nem kiabál, szavát sem hallják a tereken. A megroppant nádat nem törli le, a pislákoló méceszt nem oltja el.”

Az önuralom hatalmára legyen példa: „Hiszen Isten nem a csüggedtség, hanem az erő, a szeretet és a józanság erejét adta nekünk.”(2.Tim.1,7)

Az alárendeltség hatalmára elsőként: „Bizony, bizony mondom nektek, a Fiú magától nem tehet semmit, csak azt teheti, amit az Atyától lát. Amit ő tesz, azt teszi a Fiú is.” Ebből következő reményünk: „Mert amint az Atya föltámasztja a halottakat, és életre kelti őket, a Fiú is életre kelti azokat, akiket akar. Aki hallja szavamat és hisz annak aki küldött, az örökké él.”

Vagy „[...]legyetek egymásnak alárendeltjei, Krisztus iránti tiszteletből” ahogyan olvasható az Ef.5.21 szerint.

Gyengeség hatalma, az astheneia. Az az erő, amelyet szent Pál (is) a gyengeségben tapasztalt meg.

És varázslatos szépen így tovább.

A Szeretetnek ez a *hatalom nélküli hatalma*, az első pünkösdi óta az apostolokban, és utódaikban működik, a dünamisz által. Hiszen: „Nem pusztulásra ítélt, hanem elpusztíthatatlan magból születettek újjá az Isten élő és örök szava által, mert:

Az ember olyan, mint a fű, a dicsősége, mint a rét virága, elhervad a fű, s lehull a virága, de az Úr szava örökre megmarad.” (1 Péter, 1, 23-25)

Mondhatjuk, ma is, Kelemen Didák atyánkkal:

Szólj, Uram hallja a te szolgád

A mi édes Üdvözítőnknek tőle idegenkedő, tőle szaladó bűnös fiai után való kiáltásáról jövendölvén Izaiás próféta (30,21), így szól az emberi nemzetnek: A te füleid meghallják a teutánad kiáltónak szavát. Ugy vagy, Istennek kedves prófétája, mert meghallottuk a mi érettünk jött Jézusunk világban kiáltását. Hallották az eltévelyedettek, és a mennyei útba igazodtak. Hallották a bűnben elmerültek, és a mélységből hozzá kiáltottak. Hallották a halottak, és koporsójukból kijöttek. Mert

Qui ex Deo est, verba Dei audit, Aki Istentől vagyon és az Istent Istenének ismeri, szavát meghallja, intésit megfogadja, és azt mondja Sámuellel: Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád. Melyek mikor meglésznek, az Isten ígéjének csudálatos ereje az egész embert jobbá változtatja. Azért nincs oly keményedett s bűnbe merült ember, kit az Isten ígéjének kétélű pallosa (Zsid. 4,12) és erős pörölye meg nem tör és penitenciára nem lágyít. Nincs oly hideg szív, melyet isteni szeretetre nem gerjeszt, ha figyelmetes elmélkedést fordít annak hallására. Nincs olyan erősen világhoz ragadott kívánság, mely a földet javaival együtt meg nem utálja, és mennyei jókra ne vágyódjék, ha az Isten ígéjét mélyen elméjében fontolja s szívébe oltja. Nincs oly ügyefogyott állapot, oly szomorúság és inség, melyben erőt és örömet nem nyert az Isten ígéjének szíves hallgatása.

Az erő megtapasztalásából fakad az öröm, és annak megosztása az ajándékozó szeretet.

„Ajándékozzunk” mi is, az Égi Édes keze által, az Ég és Föld Urának!

De úgy, hogy tartsuk észben egy keleti mese tanulságát, amikor a koldusgyermektől a királyfi kért ajándékot. A fiúcska pedig csak a legkisebb darabka kenyeréről mondott le, így azután a királyfi is csak ilyen méretű, kis darab arannyal viszonzta azt. Késő bánat. Ha ezt tudja, bizony az egész koldustarisznyát mosolyogva adta volna át Urának. Mi tudjuk ezt? Vagy, mint kincseinkért, reszketünk a „nincseinkért”?

Isten a jókedvű adakozót szereti, ahogy Szent Pál mondja. Őt, aki örömmel, óhajtó módban, kételkedés nélkül, lelkesen, szívének teljes beleegyezésével imádkozza mindennap, ahogyan Jézus tanította: „Legyen meg a Te akaratod!” Legyen meg a Te akaratod Abba! Atyám!

„Korunkban az igazi forradalom az lenne, ha Szent Ferenc visszatérne a földre.” – Ferrero hatalomról szóló könyvének kulcsmondata ez.

Korunkban az igazi demokrácia szerintem az lenne, ha az emberiség üdvösségére gondolva, mind többen és többen indulnának el az életszentségre vezető úton.

Nyugalmat és békét ugyanis csak a „szelíd és alázatos szívű” által „megszelídített szívű” világ, haza, család és ember található.

De sajnós: „Az egész világ alszik, pedig Isten olyan nagy, olyan jóságos, olyan méltó a dicséretre, és elfelejtik Őt. Senki sem gondol rá! – Csupán a természet magasztalja: a mennybolt, a fák, a csillagok, a növények, minden Őt dicsóíti; csak az ember alszik, aki ismeri jótéteményeit. – Menjünk, menjünk, ébresszük fel a világot!” (Betlehemi Boldog Mirjam)

Ahogyan a saját korában Kelemen Didák atya is ezt tette *hatalommal*, a Szeretet *hatalom nélküli hatalmával*.

BIBLIOGRÁFIA

Archivum Rakocianum, 1994

*Archivum Rakocianum. II. Rákóczi Ferenc fohásza. AKADÉMIAI –
BALASSI, Budapest, 1994.*

KELEMEN 1729

KELEMEN Didák: *Buza fejek*. Kassa, 1729.